

STORTINGET

Grunnlovsforslag 11

(2019–2020)

Grunnlovsforslag fra stortingsrepresentantene Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Svein Harberg, Bente Stein Mathisen, Solveig Horne, Terje Breivik og Ulf Leirstein

Dokument 12:11 (2019–2020)

Grunnlovsforslag fra Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen, Magne Rommetveit, Svein Harberg, Bente Stein Mathisen, Solveig Horne, Terje Breivik og Ulf Leirstein om endringer av Grunnloven §§ 14, 50, 53 til 64, 71 og 72 (Valglovutvalgets forslag i NOU 2020: 6 Frie og hemmelige valg – ny valglov)

Til Stortinget

Bakgrunn

Undertegnede fremmer med dette forslag om endringer i Grunnloven §§ 14, 50, 53 til 64, 71 og 72 om valgordningen på bakgrunn av forslagene i NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg – ny valglov.

Forslaget fremmes av en tverrpolitisk gruppe representanter for å gi Stortinget et bredest mulig vurderingsgrunnlag for behandlingen i neste periode. Det er gitt at ikke alle forslagsstillerne stiller seg bak samtlige paragrafer og/eller alternativer.

Regjeringen nedsatte 21. juni 2017 et bredt sammensatt offentlig utvalg for å fremme forslag til ny valglov. Utvalget har bestått av 18 medlemmer. Ni av dem er fra partiene som er representert på Stortinget, resten er personer med solid fagkompetanse innen jus, statsvitenskap, IT-sikkerhet og praktisk valggjennomføring.

Utvalgets utredning ble lagt frem 27. mai 2020, jf. NOU 2020:6.

Utvalget har hovedsakelig foreslått å videreføre dagens valgordning.

Det fremgår av utvalgets mandat at Stortinget har vedtatt en regionreform med sikte på å redusere antall fylker, og at dette medfører spørsmål om endring av

valgordningen. Valglovutvalget skulle etter mandatet vurdere om dagens inndeling av valgdistrikter skulle videreføres, eller om antall valgdistrikter skal reduseres i tråd med fylkesstrukturen.

Det fremgår videre av mandatet at utvalget skulle vurdere hvilke bestemmelser som bør ligge i Grunnloven, og hva som kan reguleres i valgloven. I tillegg til forslag til endringer i valgloven har Valglovutvalget derfor utarbeidet forslag til endringer i Grunnloven §§ 14, 50, 53 til 64, 71 og 72. For flere av bestemmelsene er det fremsatt alternative forslag. Forslagene er presentert i kapittel 26 i NOU 2020:6. Begrunnelsen under de enkelte forslagene er hentet direkte fra utredningens kapittel 27.

Grunnloven § 14 (forslag A og B)

Bestemmelsen omhandler beskikkelse av statssekretærer.

Første ledd

Et enstemmig valglovutvalg har foreslått språklige endringer i første ledd i bokmålsversjonen. «Beskikket» foreslås endret til «utnevne», som er mer i tråd med den reelle bruken av begrepet, se Dokument 19 (2011–2012) side 17. Videre er «vedkommende» foreslått endret til «dette medlemmet» for å tydeliggjøre hvem retten gjelder. Disse endringene vil føre til at det blir mer likhet mellom bokmålsversjonen og nynorskversjonen.

Andre ledd

Forslaget til nytt andre ledd, alternativ 1, støttes av flertallet i utvalget og innfører en begrensning på at stortingsrepresentanter ikke kan utnevnes til statssekretærer eller ansettes som politiske rådgivere ved statsrådets kontorer. Det er de til enhver tid 169 stor-

tingsrepresentantene som ikke kan utnevnes til statssekretærer eller ansettes som politiske rådgivere. Vararepresentanter som ikke møter på Stortinget, kan fortsatt utnevnes til statssekretærer eller ansettes som politiske rådgivere. Bestemmelsen må sees i sammenheng med Grunnloven § 62 andre ledd. Etter denne bestemmelsen vil sittende statssekretærer og politiske rådgivere som velges til Stortinget, beholde stillingen, men ikke kunne møte på Stortinget før etter at de har trådt ut av stillingen. Dersom en sittende statssekretær eller politisk rådgiver velges inn som første vararepresentant og det blir behov for å hente inn en vararepresentant, må en hoppe over vedkommende og gå til neste vararepresentant.

Alternativ 2 støttes av et mindretall i utvalget og omfatter kun et forbud mot å ansette stortingsrepresentanter som politiske rådgivere.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020: 6 side 201 flg.

Grunnloven § 50 (forslag C til F)

Bestemmelsen regulerer de grunnleggende stemmerettsbetingelsene ved stortingsvalg.

Første ledd første punktum

Forslaget til endring av § 50 første ledd første punktum, alternativ 1, støttes av flertallet i utvalget og innebærer språklige endringer i bokmålsversjonen som gjør bestemmelsen mer i tråd med nynorskversjonen. Den språklige endringen gjør også teksten mer presis, jf. Grunnlovspråkutvalgets begrunnelse i Dokument 19 (2011–2012) side 49, der det fremgår:

«Etter utvalgets mening er formuleringen 'senest i det Aar, Valgthinget holdes, have fyldt 18 Aar' i første ledd i praksis ikke til å misforstå, men den kunne vært mer nøyaktig formulert. Dersom man fyller 18 år i valgåret, men først etter valget, er det for tidlig å si at man 'har fylt 18 år' senest dette året idet man gjør bruk av stemmeretten. Utvalget har valgt en mer presis og litt mer utførlig uttrykksmåte: 'som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året [...]'.»

Alternativ 2 støttes av mindretallet i utvalget og innebærer at stemmerettsalderen ved stortingsvalg senkes til 16 år. Forslaget må sees i sammenheng med forslaget til § 61 alternativ 2, se under.

Første ledd andre punktum

Forslaget støttes av et annet mindretall og er et tillegg til alternativ 1 og 2. Dette forslaget innebærer at utenlandske statsborgere får stemmerett etter seks års botid.

Andre ledd

Forslaget til endring av § 50 andre ledd støttes av et enstemmig valglovutvalg og innebærer språklige endringer som må sees i sammenheng med de andre leddene i § 50.

Tredje ledd

Et enstemmig valglovutvalg foreslår at § 50 tredje ledd oppheves. Det innebærer at det ikke lenger vil være adgang til å fastsette særlige regler for å frata personer som på valgdagen åpenbart lider av alvorlig sjelelig svekkelse eller nedsatt bevissthet, stemmeretten. Det er i dag ikke fastsatt noen bestemmelser med hjemmel i § 50 tredje ledd. Utvalget mener det heller ikke er aktuelt å fastsette slike regler i framtiden.

Om den nærmere begrunnelse for forslagene vises det til NOU 2020: 6 kapittel 9.

Grunnloven § 53 (forslag G)

Bestemmelsen omhandler tap av stemmerett.

Valglovutvalgets forslag til endring av Grunnloven § 53 er fremsatt i to alternativer.

Alternativ 1 støttes av flertallet i utvalget og innebærer at § 53 foreslås opphevet.

§ 53 bokstav a gir i dag hjemmel til å fastsette regler om at stemmerett kan tapes ved domfellelse for straffbare handlinger. Straffeloven inneholder ikke lenger noen bestemmelse om å kunne fradømme en person stemmeretten, og det ansees heller ikke aktuelt å innføre slike bestemmelser.

Bokstav b slår i dag fast at stemmeretten tapes ved å gå i fremmed makts tjeneste uten samtykke fra regjeringen. Bestemmelsen er vanskelig å kontrollere, den er svært inngripende (omfatter for eksempel også sivil ansettelse i andre lands departementer) og kan ikke antas å fungere preventivt. Det er også nylig i større grad åpnet opp for å ha dobbelt statsborgerskap. Dobbelt statsborgerskap gjør det mer problematisk å ha denne bestemmelsen om tap av stemmerett. Etter den gjeldende bestemmelsen vil det å avtjene verneplikten i det andre landet medføre tap av stemmerett i Norge.

Innholdet i gjeldende § 53 foreslås derfor opphevet.

Valglovutvalgets flertall foreslår samtidig å erstatte dagens innhold i § 53 med en bestemmelse som gjelder fradømmelse av vervet som stortingsrepresentant. Hensikten er å gi en klar hjemmel til straffeloven § 56, som åpner for å fradømme stortingsrepresentanter vervet.

Alternativ 2 støttes av et mindretall i utvalget og innebærer at § 53 oppheves uten at det samtidig innføres en hjemmel i lov til å fradømme en stortingsrepresentant vervet.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020:6 side 202 flg.

Grunnloven § 54 (forslag H)

Grunnloven § 54 regulerer valgperioden og tidspunktet for avholdelse av stortingsvalg. Forslagene om endringer i § 54 støttes av et enstemmig valglovutvalg.

Første ledd

Utvalget foreslår at bestemmelsen i første ledd videreføres, men med enkelte språklige endringer.

Andre til femte ledd

Forslagene til andre til femte ledd er nye og innfører en beredskapshjemmel til å forlenge eller utsette valgtinget, eller gjennomføre omvalg, som følge av ekstraordinære hendelser. Konstitusjonell nødrett og beredskapsloven vil fortsatt kunne komme til anvendelse, for eksempel i krigssituasjoner eller dersom det ikke er mulig å samle hverken et beslutningsdyktig storting eller en beslutningsdyktig regjering.

Andre ledd omtaler hovedregelen om at det er Stortinget som kan beslutte å forlenge eller utsette valgtinget. Slike beslutninger skal fattes med tilslutning fra to tredjedeler av Stortingets 169 medlemmer. Det er ikke nødvendig at alle Stortingets medlemmer er til stede, men det må være minst 113 representanter som stemmer for forslaget. Det nødvendige to tredjedels flertallet beregnes altså på grunnlag av det samlede antallet stortingsrepresentanter og ikke de oppmøtte representantene. Dette skiller seg dermed fra hvordan grunnlovsendringer vedtas, jf. Grunnloven § 73 tredje punktum og § 121.

Flere vilkår må være oppfylt for å kunne fatte vedtak etter andre ledd. Det første vilkåret for å kunne forlenge eller utsette valgtinget er at det har hendt noe ekstraordinært. Med begrepet ekstraordinært settes en høy terskel for hvilke alvorlige hendelser som omfattes av vilkåret. Videre er det et krav at det ekstraordinære er egnet til å hindre en vesentlig del av velgerne fra å stemme. Vilkalet egnet uttrykker at det i visse tilfeller kan være tilstrekkelig med en risiko eller et potensial for at velgerne hindres fra å stemme grunnet hendelsen. Vilkalet hindre inkluderer ulike konsekvenser av den ekstraordinære hendelsen som kan få velgerne fra å stemme.

Et videre vilkår er kvalifikasjonskravet om at en vesentlig del av velgerne potensielt må være forhindret fra å stemme grunnet hendelsen. Det er ikke tilstrekkelig at et begrenset antall velgere i én eller flere kommuner er rammet av en naturkatastrofe eller andre ekstraordinære hendelser selv om hendelsen er alvorlig. Derimot må et betydelig antall – en vesentlig del av velgerne – være potensielt forhindret fra å stemme grunnet hendelsen. Til grunn for vilkåret ligger også at det må dreie seg om velgere, med andre ord personer med stemmerett.

Å forlenge valgtinget på valgdagen kan enten skje ved at myndighetene avbryter stemmingen og åpner valgtinget på et senere tidspunkt, eller ved at det pågående valgtinget fortsetter over et lengre tidsrom enn opprinnelig fastsatt. Valgtinget kan kun forlenges med én dag.

Tredje ledd fastsetter en begrensning om at vedtaket om forlengelse eller utsettelse kan fattes bare så

langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme. Dette er et krav til forholdsmessighet mellom vedtaket om forlengelse eller utsettelse og formålet om å sikre velgerne mulighet til å stemme. Nødvendighetskravet retter seg for det første mot avgjørelsen om hvorvidt valgtinget overhodet skal forlenges eller utsettes. Nødvendighetskravet retter seg for det andre mot omfanget av forlengelsen eller utsettelsen. Valgtinget kan ikke forlenges eller utsettes i flere kommuner enn der det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme. Valgtinget kan heller ikke forlenges eller utsettes lenger enn nødvendig. Det er i tillegg ikke mulig å forlenge eller utsette valgtinget i mer enn én måned etter det opprinnelige fastsatte tidspunktet for valgtinget.

Fjerde ledd lovfester adgang for Kongen i statsråd til å forlenge eller utsette valgtinget dersom et beslutningsdyktig storting ikke kan samles. En slik beslutning medfører også at samtlige statsråder som er til stede, i ettertid kan holdes konstitusjonelt ansvarlig dersom bestemmelsen misbrukes. Kongen i statsråd kan kun utsette valgtinget i sju dager. For øvrig gjelder de samme begrensningene som følger av andre og tredje ledd.

Femte ledd åpner for at Stortinget på samme vilkår som følger av andre og tredje ledd, kan vedta omvalg. Myndigheten til å vedta omvalg er lagt til det utgående Stortinget. Dette innebærer at vedtak om omvalg må fattes før det nye Stortinget trer sammen. Denne bestemmelsen kommer i tillegg til de ordinære omvalgsreglene. Heller ikke omvalg kan vedtas for flere kommuner eller holdes senere i tid enn det som er nødvendig. Femte ledd siste punktum slår også fast at de valgte representantene blir sittende i vervet til omvalget er endelig godkjent. Dette tilsvarer de generelle regler om omvalg som følger av utkast til ny valglov § 16-5.

Sjette ledd

Sjette ledd er også nytt og slår fast at et nyvalgt storting ikke kan omgjøre vedtaket til et tidligere storting om at det skal holdes omvalg.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020:6 kapittel 22.

Grunnloven § 55 (forslag I)

Gjeldende bestemmelse omhandler gjennomføringen av valget.

Et enstemmig valglovutvalg har foreslått en språklig omarbeidelse av bestemmelsen, og begrepet «valgtingene» er erstattet med «valget». Det er ikke lenger tilstrekkelig å ha regler for valgtinget, siden en stor del velgere stemmer under forhåndsstemmeperioden.

Andre punktum i gjeldende bestemmelse foreslås fjernet, noe som innebærer at Stortinget ikke lenger skal avgjøre klager som angår stemmerett. Det foreslås i stedet i valgloven § 14-9 at riksvallstyret, også skal be-

handle klager knyttet til stemmerett. Om den nærmere begrunnelsen vises det til NOU 2020:6 kapittel 20.

Grunnloven § 56 (forslag J og K)

Grunnloven § 56 ble opphevet i 1972 og er i dag tom.

Valglovutvalgets forslag til en ny § 56 i Grunnloven tilsvarende det som i dag er regulert i Grunnloven § 57 andre ledd og delvis siste ledd. Bestemmelsen regulerer antall valgdistrikter og gir hjemmel for i lov å fastsette bestemmelser om grensene mellom disse. Bestemmelsen foreslås skilt ut som en egen paragraf for å skille dette fra fordelingen av mandater mellom valgdistriktene.

Systemet som foreslås av Valglovutvalget, er at § 56 skal regulere antall valgdistrikter og inndelingen av disse, § 57 skal regulere fordelingen av de 169 mandatene mellom valgdistriktene, og § 59 skal regulere selve valgoppjøret, hvordan stemmene omgjøres til mandater.

Første ledd

Forslaget til § 56 første ledd fremsettes i fire alternativer.

Forslagene under alternativ 1a til 1d støttes av flertallet i utvalget og innebærer å ta inn antall valgdistrikter i Grunnloven.

Valglovutvalget er delt i synet på hvor mange valgdistrikter det skal være. Flertallet i utvalget går inn for 19 valgdistrikter, jf. dagens § 57 andre ledd. I tråd med synet til mindretallet i utvalget fremmes det også forslag der tallet 19 er byttet ut med annet ønsket tall.

Alternativ 2 innebærer at antall valgdistrikter ikke lenger skal fremgå av Grunnloven. Forslaget er støttet av mindretallet i utvalget.

Det foreslås at antall valgdistrikter reguleres i lov, men det stilles tilsvarende krav for å endre antall valgdistrikter fastsatt i lov som ved grunnlovsendring. Kravet om to tredjedels flertall tilsvarende kravet i Grunnloven § 121, og kravet om at to tredjedeler av Stortingets medlemmer må være til stede, tilsvarende kravet i Grunnloven § 73 tredje punktum. Det er imidlertid ikke krav om et mellomliggende valg.

Tidsbegrensningen i tredje punktum knytter seg til at det må være et visst tidsrom før et valg for å gjøre mulig nødvendige tilpasninger. Dette henger også sammen med at det i § 57 foreslås at beregningen av mandater skal gjøres hvert fjerde år.

Andre ledd

Forslaget til § 56 andre ledd, alternativ 1, støttes av flertallet i utvalget og innebærer at grensene mellom valgdistriktene fastsettes ved lov. Dette er en videreføring av gjeldende rett, jf. dagens § 57 sjette ledd.

Etter alternativ 2, som foreslås av mindretallet i utvalget, skal det i andre og tredje punktum stilles særskilte krav for å endre grensene mellom valgdistriktene.

Kravet om to tredjedels flertall tilsvarende kravet i Grunnloven § 121, og kravet om at to tredjedeler av Stortingets medlemmer må være til stede, tilsvarende kravet i Grunnloven § 73 tredje punktum. Det er imidlertid ikke krav om et mellomliggende valg. Tidsbegrensningen i tredje punktum knytter seg til at det må være et visst tidsrom før et valg for å gjøre mulig nødvendige tilpasninger. Dette henger også sammen med at det i § 57 foreslås at beregningen av mandater skal gjøres hvert fjerde år.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020:6 kapittel 5.

Grunnloven § 57 (forslag L til N)

Gjeldende bestemmelse regulerer antallet representanter som skal velges til Stortinget.

Første ledd

Valglovutvalget har ikke fremmet forslag til endring av antall stortingsrepresentanter, jf. bestemmelsens første ledd, men et enstemmig utvalg foreslår språklige endringer i bokmålsversjonen.

Andre ledd

Forslaget til endring i andre ledd, alternativ 1, støttes av flertallet i utvalget. Det innebærer at mandatene skal fordeles mellom valgdistriktene ved å først tildele alle distriktene ett mandat hver. De resterende mandatene fordeles på bakgrunn av innbyggertall i valgdistriktet, etter Sainte-Laguë-metoden. I denne fordelingen er det den rene Sainte-Laguë-metoden med første delings-tall 1. Noen av utvalgsmedlemmene mener denne fordelingsmetoden bør benyttes uavhengig av hvor mange valgdistrikter landet deles inn i. Enkelte andre medlemmer mener denne fordelingsmetoden fungerer med dagens valgdistrikter, men at den ikke tar tilstrekkelige distriktsmessige hensyn ved færre og større valgdistrikter. Dersom valgdistriktene deles inn etter de nye fylkene, vil disse medlemmene derfor beholde dagens arealfaktor på 1,8, se alternativ 2.

Alternativ 2 støttes av et mindretall i utvalget og innebærer å videreføre dagens metode for å fordele mandatene mellom valgdistriktene, det vil si på grunnlag av antall innbyggere og areal, jf. gjeldende § 57 femte ledd. Det er gjort noen språklige endringer i bokmålsversjonen.

Tredje ledd

Forslaget til tredje ledd støttes av et enstemmig valglovutvalg. Tredje ledd er et unntak fra andre ledd og fastsetter at alle valgdistriktene skal ha minst fire mandater. Dersom et valgdistrikt etter fordelingen i andre ledd har fått færre enn fire mandater, skal dette valgdistriktet likevel få tildelt til sammen fire mandater. Deretter tas dette valgdistriktet og de fire mandatene det har fått, ut av beregningen, og det gjøres en ny mandatfor-

deling etter andre ledd for de resterende valgdistrikterne.

Fjerde ledd

Forslaget til fjerde ledd støttes av et enstemmig valglovutvalg. Fjerde ledd slår fast at mandatfordelingen nå skal gjøres hvert fjerde år, før hvert stortingsvalg. Dette innebærer en endring fra gjeldende rett, der mandatene kun fordeles på nytt hvert åttende år.

Femte ledd

Forslaget til femte ledd støttes av et enstemmig valglovutvalg. Femte ledd fastslår at det kan fastsettes nærmere regler om dette i valgloven.

Nåværende sjette ledd foreslås opphevet.

Grunnloven § 58 (forslag O)

Det fremgår av gjeldende bestemmelse at valg møtene skal holdes særskilt for hver kommune.

Endringene i bestemmelsen foreslås av et enstemmig valglovutvalg. Forslaget innebærer at begrepet «valgtinget» endres til «valget» for å reflektere at valget ikke bare består av valgtinget, men også av forhåndsstemmeperioden. At valgene skjer i hver kommune, er et sentralt element i hvordan valgene gjennomføres, og det foreslås derfor å videreføre dette i Grunnloven.

Andre punktum i gjeldende bestemmelse om at det på valgtinget stemmes direkte på stortingsrepresentanter med vararepresentanter for hele valgdistriktet, foreslås fjernet. Bakgrunnen er at innføringen av utjevningsmandatene har endret valgordningen. Velgerne stemmer ikke lenger bare direkte på stortingsrepresentanter fra valgdistriktet. Velgernes stemmer avgjør også fordelingen av utjevningsmandater i et nasjonalt oppgjør, jf. Grunnloven § 59.

Grunnloven § 59 (forslag P til V)

Gjeldende bestemmelse regulerer partifordelingen av mandater. Det fremgår av bestemmelsen at det er forholdsmessighet mellom valglistenes stemmetall som skal være retningsgivende for valgoppgjøret. Paragrafen har videre bestemmelser om utvelgelsen av utjevningsrepresentantene.

Den foreslåtte bestemmelsen viderefører i stor grad dagens § 59, men det er gjort språklige endringer, og noen elementer av valgordningen er flyttet til andre paragrafer. Systemet som foreslås av Valglovutvalget, er at § 56 skal regulere antall valgdistrikter og inndelingen av disse, § 57 skal regulere fordelingen av de 169 mandatene mellom valgdistriktene, og § 59 skal regulere selve valgoppgjøret, hvordan stemmene omgjøres til mandater.

Første ledd

Alternativ 1 til § 59 første ledd støttes av flertallet i utvalget.

Forslaget viderefører gjeldende rett. Det slår fast at ett mandat i hvert valgdistrikt skal velges gjennom utjevningsmandatorordningen på grunnlag av stemmetallet i hele landet. Resten av mandatene i hvert valgdistrikt er direktemandater og velges gjennom stemmetallet i valgdistriktet.

Alternativ 2 støttes av mindretallet i utvalget og regulerer valg og kåring av utjevningsmandater i en ordning der utjevningsmandatene føres opp på en nasjonal liste.

Andre ledd første punktum

Forslag til endring av § 59 andre ledd første punktum er fremsatt i flere alternativer.

Alternativ 1a støttes av flertallet i Valglovutvalget. Andre ledd regulerer hvordan direkte mandatene velges. Det viderefører innholdet i første og andre ledd i gjeldende § 59 og innebærer at de direktevalgte representantene velges fra hvert valgdistrikt ved forholdstallsvalg etter Sainte Lagüe-metoden med 1,4 som det første delingstallet.

Alternativ 1b støttes av et mindretall i utvalget. Forslaget er likt med alternativ 1 a, bortsett fra at første delingstall er redusert til 1,2.

Andre ledd andre punktum

Alternativ 2a støttes av åtte av utvalgets medlemmer, som mener at det uansett distriktsstørrelse bør innføres en slik sperregrense. Forslaget kommer i tillegg til forslagene under alternativ 1.

Alternativ 2b fremsettes av seks av utvalgsmedlemmene og innebærer å innføre en sperregrense på fire prosent for distriktsmandatene. Forslaget kommer i tillegg til forslagene under alternativ 1.

Om den nærmere begrunnelse for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2002:6 kapittel 5.

Tredje ledd

Når det gjelder § 59 tredje ledd, har Valglovutvalget delt seg i mange ulike fraksjoner. Uenigheten knytter seg til 1) nivået på sperregrensen (tre, fire eller fem prosent), 2) om det skal stilles krav til at partiene må ha stilt liste i alle valgdistrikter for å kunne få utjevningsmandater, og 3) om partier som får minst ett direkte mandat, skal kunne få utjevningsmandat selv om de ikke er over sperregrensen.

Etter alternativ 1a skal tredje ledd erstatte femte ledd i gjeldende § 59. Det foreslås to sentrale endringer i gjeldende rett ved at kravet for å kunne få utjevningsmandater foreslås senket fra fire til tre prosent av de godkjente stemmene i hele landet. Med godkjente stemmer menes stemmer som er gitt til et parti eller en liste og teller med i valgoppgjøret. Blanke stemmer og

forkastede stemmer skal ikke regnes med. Her videreføres gjeldende rett. I tillegg foreslås det å innføre et krav om at partiet må ha stilt liste i alle valgdistriktene for å kunne få utjevningsmandater. Det er også tydeliggjort i ordlyden at det kun er registrerte politiske partier som kan få utjevningsmandater. Også dette er en videreføring av gjeldende rett. Dersom to registrerte politiske partier stiller liste sammen, vil denne listen kunne få utjevningsmandater så lenge de øvrige krav om å ha stilt liste i alle valgdistrikter og å ha fått over tre prosent av stemmene er oppfylt. Dersom et registrert politisk parti stiller liste sammen med en uregistrert liste, vil imidlertid ikke kravene i andre ledd være oppfylt. Dette er også videreføring av gjeldende rett.

Etter alternativ 1b foreslås sperregrensen videreført på fire prosent.

Etter alternativ 1c foreslås sperregrensen økt til fem prosent.

Alternativ 2 foreslås av ett medlem i Valglovutvalget.

Dette medlemmet mener det ikke bør være et krav om å stille liste i alle valgdistriktene for å kunne få utjevningsmandater. Bortsett fra dette er forslaget likt alternativ 1c.

Alternativ 3 støttes av to av utvalgets medlemmer. Disse medlemmene mener at partier som har fått minst ett direktemandat, skal kunne få utjevningsmandater selv om de ikke har fått minst tre prosent av de godkjente stemmene i hele riket. Bortsett fra dette er forslaget likt alternativ 1a.

Alternativ 4a støttes av tre av utvalgets medlemmer.

Også disse medlemmene mener at partier som har fått minst ett direktemandat, skal kunne få utjevningsmandater selv om de ikke har fått mer enn tre prosent av de godkjente stemmene i hele riket. Til forskjell fra alternativ 3 innebærer dette forslaget ikke et krav om at partiene må ha stilt liste i hele landet for å kunne få utjevningsmandater.

Alternativ 4b støttes av utvalgslederen. Forslaget har samme innhold som alternativ 4a, bortsett fra en sperregrense på fire prosent. Det har også samme innhold som alternativ 2, bortsett fra at partier som har fått minst ett direktemandat, også skal kunne få utjevningsmandater.

Fjerde ledd

Forslaget til endring av § 59 fjerde ledd er fremsatt i to alternativer.

Alternativ 1 støttes av flertallet i utvalget og viderefører innholdet i dagens § 59 fjerde ledd med visse språklige endringer.

Alternativ 2 støttes av mindretallet i utvalget. Forslaget er likt som alternativ 1, bortsett fra at første delingstall er redusert til 1,2.

Femte ledd

Forslaget til endring i § 59 femte ledd er fremsatt i to alternativer.

Alternativ 1 støttes av flertallet i utvalget og viderefører dagens § 59 sjette ledd med mindre språklige endringer.

Alternativ 2 støttes av mindretallet i utvalget og gir hjemmel til å fastsette bestemmelser i lov om kåring av utjevningsmandater ved en ordning der utjevningsmandatene velges fra nasjonale lister.

Sjette ledd

Forslaget til § 59 sjette ledd er enstemmig og innebærer at forbudet mot listeforbund videreføres, jf. dagens § 59 tredje ledd.

Grunnloven § 60 (forslag W)

Det fremgår av gjeldende bestemmelse at det overlates til lovgivningen å gi nærmere regler om adgangen til å utøve stemmeretten uten å møte frem personlig på valgtinget.

Et enstemmig valglovutvalg foreslår at Grunnloven § 60 oppheves.

Utvalget viser til at skillet mellom valgting og forhåndsstemmeperioden er endret vesentlig siden innholdet i denne bestemmelsen ble fastsatt. Det foreslås videre gjennomgående endringer i begrepsbruken knyttet til valgtinget, jf. forslag til ny § 55. § 60 vil dermed ikke lenger ha noen selvstendig betydning.

Grunnloven § 61 (forslag X)

Det er etter gjeldende bestemmelse en forutsetning for valgbarhet at man er stemmeberettiget.

Flertallet i Valglovutvalget foreslår at stemmerettsalderen og valgbarhetsalderen blir den samme, jf. forslagene til § 50 første ledd.

Det foreslås en mindre språklig endring i bokmålsversjonen. Det foreslås ingen endring i nynorskversjonen. Den foreslåtte endringen gjør at ordlyden blir lik på begge målformer.

Mindretallet i utvalget støtter alternativ 2. Forslaget må sees i sammenheng med forslaget om å redusere stemmerettsalderen til 16 år, jf. forslaget til § 50 første ledd alternativ 2.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020:6 side 175 flg.

Grunnloven § 62 (forslag Y og Z)

Det fremgår av gjeldende bestemmelse at visse personer er utelukket fra å kunne velges som stortingsrepresentant på grunn av sin stilling.

Første ledd

Det foreligger 2 alternative forslag til endringer i bestemmelsens første ledd.

Flertallet i utvalget (alle unntatt ett medlem) støtter alternativ 1 i forslaget.

Forslaget innebærer at kretsen av valgare etter første ledd utvides. Dette innebærer at tjenestemenn ansatt ved statsrådets kontorer og tjenestemenn som er ansatt ved diplomatiet eller konsulatvesenet, nå er valgare. Forbudet mot at Høyesteretts medlemmer kan velges til Stortinget, videreføres. Det er også gjort endring av ordlyden: «kan ikke velges til representanter» foreslås endret til «kan ikke stille til valg». Dette er gjort for å tydeliggjøre at medlemmer av Høyesterett heller ikke kan stå på en godkjent valgliste, og henger sammen med at reglene for fritak foreslås endret. For å kunne være valgare og stille som kandidat på en valgliste må dommere i Høyesterett ha fratrudd stillingen sin før valglistene blir godkjent.

Alternativ 2 viderefører kretsen av personer som ikke er valgare etter gjeldende § 62 første ledd. Det bør imidlertid for alle disse gjelde et vilkår om at de ikke kan stille til valg, slik det foreslås for medlemmer av Høyesterett i alternativ 1.

Andre ledd

Gjeldende § 62 andre ledd foreslås videreført av et enstemmig valglovutvalg, men bestemmelsen er språklig oppdatert.

Grunnloven § 63 (forslag Æ)

Gjeldende bestemmelse gjelder plikten til å motta valget som representant til Stortinget.

Første og andre ledd

Første og andre ledd i Valglovutvalgets forslag tilsvarende første ledd i gjeldende § 63, men det foreslås enkelte endringer. Det ble i 2020 vedtatt endringer i § 63 første ledd bokstav c som innførte rett til fritak fra å stå på valgliste for kandidater som ikke ønsker å stå på valglisten. I forlengelsen av dette foreslås et enstemmig valglovutvalg at fritaksgrunnene i bokstav a og b fjernes. Den generelle muligheten til å be om fritak etter bokstav c vil også dekke de forholdene som reguleres av bokstav a og b.

Det må søkes om fritak før valglistene godkjennes, slik at velgerne vet hvilke kandidater som stiller til valg. Som en oppfølging av dette har et enstemmig utvalg foreslått et nytt andre ledd som slår fast at de kandidatene som blir valgt, har en plikt til å ta imot valget.

Tredje ledd

Tredje ledd er en videreføring av andre ledd i gjeldende § 63 om situasjoner der en kandidat blir valgt inn fra to eller flere valgdistrikter. Her er det enstemmig kun foreslått språklige endringer.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020:6, kapittel 11.

Grunnloven § 64 (forslag Ø)

Det fremgår av gjeldende bestemmelse at Stortinget har det avgjørende ord i valgspørsmål.

Første ledd

Et enstemmig valglovutvalg foreslår at bestemmelsens første ledd viderefører gjeldende § 64. Det er gjort noen språklige endringer i bokmålsversjonen.

Andre og tredje ledd

Andre og tredje ledd er nye og er knyttet til den nye klageordningen som foreslås av et enstemmig valglovutvalg.

Andre ledd første punktum innfører en klagerett på Stortingets avgjørelse av hvorvidt valget er gyldig. Både beslutning om at valget er gyldig eller ugyldig, kan påklages. Det er bare de som har stilt liste ved stortingsvalget, som har klagerett etter denne bestemmelsen. Dette innebærer en begrensning sammenliknet med andre klager knyttet til valget. Nærmere bestemmelser om klagerett og klagegrunner fastsettes ved lov, jf. andre punktum. Her åpnes det for at det kan settes begrensninger i klagegrunner og nærmere krav til klageinteressen. Tredje punktum legger avgjørelsen av klager på Stortingets avgjørelse av hvorvidt valget er gyldig, til Høyesterett. For å klage etter denne bestemmelsen må det tas ut søksmål mot Stortinget, jf. utkast til ny valglov § 14-7.

Tredje ledd omhandler konsekvensene av at stortingsvalget kjennes ugyldig. Det skal da gjennomføres omvalg, og de valgte representantene blir sittende til omvalget er endelig godkjent.

Grunnloven § 71 (forslag Å)

Det fremgår av gjeldende bestemmelse at mandatperioden for stortingsrepresentantene er fire år.

Et enstemmig valglovutvalgs forslag til første ledd viderefører innholdet i dagens § 71. Det er foreslått enkelte språklige endringer i bokmålsversjonen.

Flertallet i utvalget foreslår nye bestemmelser i andre til fjerde ledd om adgang til permisjon fra Stortinget.

Andre ledd

I andre ledd foreslås flertallet en hjemmel for at Stortinget gir nærmere regler om velferdspermisjon og kortere permisjoner. Det antas at dette i praksis vil innebære en videreføring av gjeldende rett.

Tredje ledd

Tredje ledd åpner for at det kan gis lengre permisjoner. Her foreslås flertallet at dette kun kan gis dersom stortingsrepresentanten skal utføre oppgaver av nasjonal interesse.

Fjerde ledd

Fjerde ledd slår fast at representanten selv må søke om permisjon. Dette kravet gjelder permisjoner etter både andre ledd og tredje ledd.

Utvalgets mindretall viser til at spørsmålet om nærmere regulering av adgangen til fritak ligger innenfor Stortingets sfære, og mener det ikke er nødvendig å innføre regler om permisjon i Grunnloven.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020:6, kapittel 11.

Grunnloven § 72 (forslag A-1)

Bestemmelsen er ny og foreslås tatt inn i Grunnloven § 72, som i dag er tom. Bestemmelsen, som foreslås av et enstemmig valglovutvalg, omhandler oppnevning av riksvalegstyret. Dette riksvalegstyret har en annen funksjon og skal settes sammen på en annen måte enn riksvalegstyret etter gjeldende rett.

Første ledd

I første ledd slås det fast at det er Stortinget som oppnevner riksvalegstyret, og at dette skal gjøres etter hvert stortingsvalg. Det stilles krav til at tre av medlemmene skal være dommere. Lederen må være dommer. Dommere må være fast utnevnt. I tillegg gis det regler om oppnevning av varamedlemmer.

Andre ledd

Andre ledd regulerer funksjonstiden til riksvalegstyret. Det oppnevnes etter hvert stortingsvalg, jf. første ledd, og fungerer i fire år fra 1. januar det andre årsskiftet etter valget. Med en slik tidsperiode vil en være sikker på at riksvalegstyret er ferdig med å behandle det foregående stortingsvalget før det nye riksvalegstyret tar over. Det nyoppnevnte riksvalegstyret vil da først få ansvaret for klagen knyttet til fylkestings- og kommunestyrevalg i oppnevningsåret og deretter to år senere for klager ved stortingsvalget.

Tredje ledd

Tredje ledd setter begrensninger på hvem som kan oppnevnes til riksvalegstyret. Dersom et medlem av riksvalegstyret stiller til valg i løpet av perioden som riksvalegstyremedlem, må vedkommende gå endelig ut av riksvalegstyret, jf. fjerde ledd.

Vedkommende kan likevel oppnevnes på nytt til det neste riksvalegstyret hvis han eller hun da er valgbar. Tidspunktet for når vedkommende senest må gå ut av riksvalegstyret, er når valglistene godkjennes.

Femte, sjette og sjuende ledd

Femte, sjette og sjuende ledd omhandler når og hvordan Stortinget kan løse et medlem fra vervet i riksvalegstyret. Dette kan gjøres dersom vedkommende selv ber om det av personlige grunner, eller dersom vedkommende grovt har krenket plikter som følger med

vervet. Hvis medlemmet selv ønsker å bli løst fra vervet, kan Stortinget fatte vedtaket med vanlig flertall. Hvis et medlem skal løses fra vervet mot sin vilje, kreves det imidlertid at vedtaket fattes med to tredjedeler av stemmene.

Varamedlemmer sidestilles med medlemmer, og de samme reglene gjelder for å løse et varamedlem fra vervet som for et medlem.

Åttende ledd

Etter åttende ledd kan det fastsettes nærmere bestemmelser om riksvalegstyret i lov.

Om den nærmere begrunnelsen for Valglovutvalgets forslag vises det til NOU 2020: 6, kapittel 20.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Forslag A

§ 14 første ledd skal på bokmål lyde:

Kongen kan utnevne statssekretærer til å bistå statsrådets medlemmer under utførelsen av deres gjøremål utenfor statsrådet. Den enkelte statssekretær handler på vegne av det medlem av statsrådet som han eller hun er knyttet til, i den utstrekning dette medlemmet bestemmer.

Forslag B

§ 14 nytt andre ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Stortingsrepresentanter kan ikke utnevnes til statssekretærer eller ansettes som politiske rådgivere ved statsrådets kontorer.

–

Stortingsrepresentantar kan ikkje utnemnast til statssekretærar eller tilsetjast som politiske rådgjevarar ved statsrådskontora.

Alternativ 2:

Stortingsrepresentanter kan ikke ansettes som politiske rådgivere ved statsrådets kontorer.

–

Stortingsrepresentantar kan ikkje tilsetjast som politiske rådgjevarar ved statsrådskontora.

Forslag C

§ 50 første ledd første punktum skal lyde:

Alternativ 1 (endring kun på bokmål):

Stemmerett ved stortingsvalg har norske borgere som har fylt 18 år eller fyller 18 år i det året valtinget holdes.

Alternativ 2:

Stemmerett ved stortingsvalg har norske borgere som har fylt 16 år eller fyller 16 år i det året valtinget holdes.

–

Røysterett ved stortingsval har dei norske borgarane som har fylt 16 år eller fyller 16 år i det året valtinget blir halde.

Forslag D

§ 50 første ledd nytt andre punktum skal lyde:

Personer som ikke er norske borgere, har stemmerett på de samme vilkår hvis de har vært folkeregistrert som bosatt i Norge de siste seks årene før valgdagen.

–

Personar som ikkje er norske borgarar, har røysterett på dei same vilkåra dersom dei har vore folkeregistrerte som busette i Noreg dei siste seks åra før valdagen.

Forslag E

§ 50 andre ledd skal lyde:

I hvilken utstrekning norske borgere som på valgdagen er bosatt utenfor riket, men oppfyller vilkårene foran, har stemmerett, fastsettes ved lov.

–

I kva mon norske borgarar som på valdagen er busette i utlandet, men som stettar vilkåra ovanfor, skal ha røysterett, blir fastsett i lov.

Forslag F

§ 50 tredje ledd oppheves.

Forslag G

§ 53 skal lyde:

Alternativ 1:

En representant som dømmes for straffbare handlinger, kan fratras vervet i overensstemmelse med det som fastsettes i lov.

–

Ein representant som blir dømd for strafflagde handlingar, kan bli fråteken ombodet i samsvar med føresegnar om dette i lov.

Alternativ 2:

§ 53 oppheves.

Forslag H

§ 54 skal lyde:

Stortingsvalg holdes hvert fjerde år innen utgangen av september.

Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som er egnet til å hindre en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan Stortinget med stemmene fra to tredjedeler av Stortingets medlemmer forlenge valtinget med inntil én dag eller utsette valtinget.

Forlengelse eller utsettelse kan vedtas bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme. Valtinget skal være avsluttet innen én måned etter den dag Kongen i statsråd har fastsatt som valgdag.

Hvis Stortinget ikke kan samles, kan Kongen i statsråd forlenge valtinget med inntil én dag eller utsette valtinget i inntil syv dager på de samme vilkår som er nevnt i andre og tredje ledd.

Hvis det har skjedd noe ekstraordinært som har hindret en vesentlig del av velgerne fra å stemme, kan det sittende Stortinget med stemmene fra to tredjedeler av medlemmene bestemme at det skal holdes omvalg. Omvalg kan vedtas bare så langt det er nødvendig for å sikre velgerne mulighet til å stemme. De valgte representantene blir sittende i vervet til omvalget er endelig godkjent.

Et nyvalgt storting kan ikke omgjøre et tidligere stortingsvedtak om at det skal holdes omvalg.

–

Stortingsval blir halde kvart fjerde år innan utgangen av september.

Har det skjedd noko ekstraordinært som gjer at ein vesentleg del av veljarane kan bli hindra frå å røyste, kan Stortinget med røystene frå to tredjedelar av medlemmene forlengje valtinget med opp til éin dag eller utsetje valtinget.

Det kan berre gjerast vedtak om forlenging eller utsetjing i den mon det er naudsynt for at veljarane skal kunne få røyste. Valtinget skal vere avslutta innan éin månad etter den dagen Kongen i statsråd har fastsett som valdag.

Dersom Stortinget ikkje kan samlast, kan Kongen i statsråd forlengje valtinget med opp til éin dag eller utsetje valtinget i opp til sju dagar på dei same vilkåra som er nemnde i andre og tredje leddet.

Har det skjedd noko ekstraordinært som har hindra ein vesentleg del av veljarane frå å røyste, kan det sitjande Stortinget med røystene frå to tredjedelar av medlemmene vedta at det skal haldast omval. Det kan berre gjerast vedtak om omval i den mon det er naudsynt for at veljarane skal kunne få røyste. Dei valde representantane blir sitjande til omvalet er endeleg godkjent.

Eit nyvalt storting kan ikkje gjere om eit tidlegare stortings vedtak om at det skal haldast omval.

Forslag I

§ 55 skal lyde:

Valget skal gjennomførast på den måten som fastsettes ved lov.

–

Valet skal gjennomførast på den måten som blir fastsett i lov.

Forslag J

§ 56 første ledd skal lyde:

Alternativ 1a:

Riket inndeles i 19 valgdistrikter.

–

Riket blir inndelt i 19 valdistrikt.

Alternativ 1b:

Riket inndeles i 13 valgdistrikter.

–

Riket blir inndelt i 13 valdistrikt.

Alternativ 1c:

Riket inndeles i 12 valgdistrikter.

–

Riket blir inndelt i 12 valdistrikt.

Alternativ 1d:

Riket inndeles i 11 valgdistrikter.

–

Riket blir inndelt i 11 valdistrikt.

Alternativ 2:

Antall valgdistrikter fastsettes ved lov. Antall valgdistrikter skal vedtas med to tredjedels flertall, og minst to tredjedeler av Stortingets medlemmer må være til stede. Endringer i antall valgdistrikter må vedtas på første eller andre storting etter et valg om de skal få virkning ved neste stortingsvalg.

–

Talet på valdistrikt blir fastsett i lov. Talet på valdistrikt skal vedtakast med to tredjedels fleirtal, og minst to tredjedelar av medlemmene av Stortinget må vere til stades. Endringar i talet på valdistrikt må vedtakast på det fyrste eller andre stortinget etter eit val om dei skal få verknad ved det neste stortingsvalet.

Forslag K

§ 56 andre ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Grensene mellom valgdistriktene fastsettes ved lov.

–

Grensene mellom valdistrikta blir fastsette i lov.

Alternativ 2:

Grensene mellom valgdistriktene fastsettes ved lov. Grensene mellom valgdistrikter skal vedtas med to tredjedels flertall, og minst to tredjedeler av Stortingets medlemmer må være til stede. Endringer av grensene mellom valgdistriktene må vedtas på første eller andre storting etter et valg om de skal få virkning ved neste stortingsvalg.

–

Grensene mellom valdistrikta blir fastsette i lov. Grensene mellom valdistrikta skal vedtakast med to tredjedels fleirtal, og minst to tredjedelar av medlemmene av Stortinget må vere til stades. Endringar av grensene mellom valdistrikt må vedtakast på det fyrste eller andre stortinget etter eit val om dei skal få verknad ved det neste stortingsvalet.

Forslag L

§ 57 første ledd skal på bokmål lyde:

Det skal velges 169 stortingsrepresentanter.

Forslag M

§ 57 andre ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Hvert valgdistrikt får ett mandat, og de resterende mandatene fordeles med Sainte-Laguës metode på grunnlag av innbyggertall.

–

Kvart valdistrikt får eitt mandat, og resten av mandata blir utdelte med Sainte-Laguë-metoden på grunnlag av innbyggjartal.

Alternativ 2:

Det antall stortingsrepresentanter som skal velges fra hvert valgdistrikt, beregnes på grunnlag av forholdet mellom distriktets antall innbyggere samt areal, og hele rikets antall innbyggere samt areal. I denne beregning gir hver innbygger 1 poeng og hver kvadratkilometer 1,8 poeng.

–

Talet på stortingsrepresentantar som skal veljast frå kvart valdistrikt, blir utrekna på grunnlag av høvet mellom innbyggjartalet og flatevidda i distriktet på den eine sida og innbyggjartalet og flatevidda i heile riket på den andre sida. I denne utrekninga gjev kvar innbyggjar 1 poeng og kvar kvadratkilometer 1,8 poeng.

Forslag N

§ 57 tredje til femte ledd skal lyde:

Alle valgdistrikter skal ha minst fire mandater.

Mandatene skal fordeles mellom valgdistriktene hvert fjerde år.

Nærmere bestemmelser om hvordan mandatene skal fordeles mellom valgdistriktene, fastsettes ved lov.

–

Alle valdistrikt skal ha minst fire mandat.

Mandata skal delast mellom valdistrikta kvart fjerde år.

Nærare føresegner om korleis mandata skal delast mellom valdistrikta, blir fastsette i lov.

Nåværende sjettem ledd oppheves.

Forslag O

§ 58 skal lyde:

Valget holdes særskilt for hver kommune.

–

Valet blir halde særskilt for kvar kommune.

Forslag P

§ 59 første ledd skal lyde:

Alternativ 1:

I hvert valgdistrikt skal én representant tildeles utjevningsmandat på grunnlag av stemmetallet i hele riket. De andre representantene i valgdistriktet tildeles direktemandater på grunnlag av stemmetallet i valgdistriktet.

–

I kvart valdistrikt skal éin representant få tildelt utjamningsmandat på grunnlag av røystetalet i heile riket. Dei andre representantane i valdistriktet får tildelt direktemandat på grunnlag av røystetalet i valdistriktet.

Alternativ 2:

Utjevningsmandatene skal velges på grunnlag av stemmetallet i hele riket. Kandidatene kåres i den rekkefølge de står i på partienes nasjonale lister.

–

Utjamningsmandata skal veljast på grunnlag av røystetalet for heile riket. Kandidatane blir kåra i den rekkjefølgja dei står i på dei nasjonale listene til partia.

Forslag Q

§ 59 andre ledd første punktum skal lyde:

Alternativ 1a:

De direktevalgte representantene velges fra hvert valgdistrikt ved forholdstallsvalg etter Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delingstallet.

–

Dei direktevalde representantane blir valde frå kvart valdistrikt med høvestalsval etter Sainte-Laguëmetoden med 1,4 som det fyrste delingstalet.

Alternativ 1b:

De direktevalgte representantene velges fra hvert valgdistrikt ved forholdstallsvalg etter Sainte-Laguës metode med 1,2 som det første delingstallet.

–

Dei direktevalde representantane blir valde frå kvart valdistrikt med høvestalsval etter Sainte-Laguëmetoden med 1,2 som det fyrste delingstalet.

Forslag R

§ 59 andre ledd andre punktum skal lyde:

Alternativ 2a:

Direktemandatene fordeles mellom de listene som har fått minst tre prosent av de godkjente stemmene i valgdistriktet.

–

Direktemandata blir delte mellom dei listene som har fått minst tre prosent av dei godkjende røystene i valdistriktet.

Alternativ 2b:

Direktemandatene fordeles mellom de listene som har fått minst fire prosent av de godkjente stemmene i valgdistriktet.

–

Direktemandata blir delte mellom dei listene som har fått minst fire prosent av dei godkjende røystene i valdistriktet.

Forslag S

§ 59 tredje ledd skal lyde:

Alternativ 1a:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har stilt liste i alle valgdistriktene og har fått minst tre prosent av de godkjente stemmene i hele riket.

–

Utjamningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har stilt liste i alle valdistrikta og har fått minst tre prosent av dei godkjende røystene i heile riket.

Alternativ 1b:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har stilt liste i alle valgdistriktene og har fått minst fire prosent av de godkjente stemmene i hele riket.

–

Utjamningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har stilt liste i alle valdistrikta og har fått minst fire prosent av dei godkjende røystene i heile riket.

Alternativ 1c:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har stilt liste i alle valgdistriktene og har fått minst fem prosent av de godkjente stemmene i hele riket.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har stilt liste i alle valdistrikta og har fått minst fem prosent av dei godkjende røystene i heile riket.

Alternativ 2:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har fått minst fire prosent av de godkjente stemmene i hele riket.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har fått minst fire prosent av dei godkjende røystene i heile riket.

Alternativ 3:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har stilt liste i alle valgdistriktene, og som har fått minst tre prosent av de godkjente stemmene i hele riket eller har vunnet minst ett direktemandat.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har stilt liste i alle valdistrikta, og som har fått minst tre prosent av dei godkjende røystene i heile riket eller har vunne minst eitt direktemandat.

Alternativ 4a:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har fått minst tre prosent av de godkjente stemmene i hele riket eller har vunnet minst ett direktemandat.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har fått minst tre prosent av dei godkjende røystene i heile riket eller har vunne minst eitt direktemandat.

Alternativ 4b:

Utjevningsmandatene fordeles mellom de registrerte politiske partiene som har fått minst fire prosent av de godkjente stemmene i hele riket eller har vunnet minst ett direktemandat.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom dei registrerte politiske partia som har fått minst fire prosent av dei godkjende røystene i heile riket eller har vunne minst eitt direktemandat.

Forslag T

§ 59 fjerde ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Utjevningsmandatene fordeles på grunnlag av partienes samlede stemmetall i hele riket. Stemmer og mandater til lister som ikke oppfyller kravene i tredje ledd, holdes utenfor. Det gjennomføres en beregning ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,4 som det første delingstallet. Utjevningsmandatene går til de partiene som har fått færre direktevalgte mandater enn det som følger av denne beregningen.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom partia på grunnlag av røystetala for heile riket. Røyster og mandat til lister som ikkje stettar krava i tredje leddet, blir haldne utanfor. Det blir gjort ei utrekning etter Sainte-Laguë-metoden med 1,4 som det fyrste delingstalet. Utjevningsmandata går til dei partia som har fått færre direktevalde mandat enn det som følgjer av denne utrekninga.

Alternativ 2:

Utjevningsmandatene fordeles på grunnlag av partienes samlede stemmetall i hele riket. Stemmer og mandater til lister som ikke oppfyller kravene i tredje ledd, holdes utenfor. Det gjennomføres en beregning ved hjelp av Sainte-Laguës metode med 1,2 som det første delingstallet. Utjevningsmandatene går til de partiene som har fått færre direktevalgte mandater enn det som følger av denne beregningen.

–

Utjevningsmandata blir delte mellom partia på grunnlag av røystetala for heile riket. Røyster og mandat til lister som ikkje stettar krava i tredje leddet, blir haldne utanfor. Det blir gjort ei utrekning etter Sainte-Laguë-metoden med 1,2 som det fyrste delingstalet. Utjevningsmandata går til dei partia som har fått færre direktevalde mandat enn det som følgjer av denne utrekninga.

Forslag U

§ 59 femte ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Nærmere bestemmelser om i hvilke valgdistrikter partiene skal få utjevningsmandatene, fastsettes ved lov.

–

Nærare føresegner om kva valdistrikt partia skal få utjevningsmandata i, blir fastsette i lov.

Alternativ 2:

Nærmere bestemmelser om kåring av utjevningsmandater fra partienes nasjonale lister fastsettes ved lov.

–

Nærare føresegner om kåring av utjamningsmandat frå dei nasjonale listene til partia blir fastsette i lov.

Forslag V

§ 59 sjette ledd skal lyde:

Listeforbund er ikke tillatt.

–

Listesamband er ulovleg.

Forslag W

§ 60 oppheves.

Forslag X

§ 61 skal lyde:

Alternativ 1 (endring kun på bokmål):

Ingen kan velges til representant uten å ha stemmerett.

Alternativ 2:

Ingen kan velges til representant uten å ha stemmerett og uten å ha fylt 18 år eller fylle 18 år i det året valtinget holdes.

–

Ingen kan veljast til representant utan å ha røysterett og utan å ha fylt 18 år eller fylle 18 år i det året valtinget blir halde.

Forslag Y

§ 62 første ledd skal lyde:

Alternativ 1:

Høyesteretts medlemmer kan ikke stille til valg.

–

Medlemmene av Høgsterett kan ikkje stille til val.

Alternativ 2:

De tjenestemenn som er ansatt ved statsrådets kontorer, bortsett fra statssekretærer og politiske rådgivere, kan ikke stille til valg. Heller ikke Høyesteretts medlemmer eller tjenestemenn som er ansatt i utenriksstjenesten, kan stille til valg.

–

Tenestemenn som er tilsette ved statsrådskontora, bortsett frå statssekretærar og politiske rådgjevarar, kan ikkje stille til val. Heller ikkje medlemmene av Høgsterett eller tilsette i utanrikstenesta kan stille til val.

Forslag Z

62 andre ledd skal lyde:

Statsrådets medlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere ved statsrådets kontorer kan ikke møte som representanter på Stortinget.

–

Medlemmer av statsrådet, statssekretærar og politiske rådgjevarar ved statsrådskontora kan ikkje møte som representantar på Stortinget.

Forslag Æ

§ 63 skal lyde:

Alle plikter å la seg føre opp på en valgliste, med mindre de gir skriftlig melding om at de ikke ønsker å bli ført opp på den aktuelle valglisten. Regler for når og hvordan slik melding skal gis, fastsettes ved lov.

Alle som velges til representanter, plikter å motta valget.

De som velges til representanter for to eller flere valgdistrikter, skal gi melding om hvilket valg de vil motta. Regler for når og hvordan slik melding skal gis, fastsettes ved lov.

–

Alle har plikt til å la seg føre opp på ei valliste, med mindre dei melder skriftleg frå at dei ikkje vil stå på lista. Reglar for når og korleis meldinga skal gjevast, blir fastsette i lov.

Alle som blir valde til representantar, har plikt til å ta imot valet.

Dei som blir valde til representantar for to eller fleire valdistrikt, skal gje melding om kva val dei vil ta imot. Reglar for når og korleis meldinga skal gjevast, blir fastsette i lov.

Forslag Ø

§ 64 skal lyde:

De valgte representantene får tildelt fullmakter. Stortinget avgjør om fullmaktene er lovlige.

Alle som har stilt liste ved stortingsvalget, kan klage på Stortingets avgjørelse. Nærmere bestemmelser om klagerett og klagegrunner fastsettes ved lov. Høyesterett avgjør klagene.

Hvis Stortinget, Høyesterett eller riksvalgstyret kjenner valget ugyldig, blir de valgte representantene sittende i vervet inntil et omvalg er endelig godkjent.

–

Dei valde representantane får tildelt fullmakter. Stortinget avgjer om fullmaktene er lovlege.

Alle som har stilt liste ved stortingsvalet, kan klage på avgjerda frå Stortinget. Nærare føresegner om klagerett og klagegrunnar blir fastsette i lov. Høgsterett avgjer klagene.

Dersom Stortinget, Høgsterett eller riksvallstyret kjenner valet ugyldig, blir dei valde representantane sitjande til eit omval er endeleg godkjent.

Forslag Å

§ 71 skal lyde:

De valgte representantene er medlemmer av Stortinget i fire sammenhengende år.

Stortinget kan gi nærmere regler om velferdspermisjon og om kortvarig permisjon på annet grunnlag.

En representant kan bare få permisjon for resten av valgperioden hvis det er for å utføre andre oppgaver av nasjonal interesse.

Representanten må selv søke om permisjon.

–

Dei valde representantane er medlemmer av Stortinget i fire år på rad.

Stortinget kan gi nærmere regler om velferdspermisjon og om kortvarig permisjon på anna grunnlag.

Ein representant kan berre få permisjon for resten av valperioden om det er for å utføre andre oppgåver av nasjonal interesse.

Representanten må sjølv søkje om permisjon.

Forslag A-1

§ 72 skal lyde:

Etter hvert stortingsvalg oppnevner Stortinget et riksvallstyre med fem medlemmer. Lederen og to andre medlemmer skal være dommere. Det skal oppnevnes tre felles varamedlemmer for de medlemmene som er dommere, og to felles varamedlemmer for de andre medlemmene.

Riksvallstyret fungerer i fire år fra 1. januar det andre årsskiftet etter stortingsvalget.

Følgende personer kan ikke oppnevnes til riksvallstyret:

- a) medlemmer av regjeringen
- b) medlemmer og varamedlemmer av Stortinget, fylkesting og kommunestyre
- c) statssekretærer og politiske rådgivere ved statsrådets kontorer og på Stortinget.

Medlemmer og varamedlemmer av riksvallstyret som stiller til valg til Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret, går ut av riksvallstyret.

Stortinget kan løse et medlem eller varamedlem fra vervet når han eller hun ber om det av personlige grunner eller grovt har krenket plikter som følger med vervet.

I særlige tilfeller kan Stortinget løse ett eller flere medlemmer eller varamedlemmer fra vervet hvis det er nødvendig for at riksvallstyret skal ivareta sine oppgaver.

Vedtak om å løse et medlem eller et varamedlem fra vervet fattes med to tredjedeler av stemmene, men med vanlig flertall når vedkommende selv ber om å bli løst fra vervet.

Nærmere bestemmelser om riksvallstyret fastsettes ved lov.

–

Etter kvart stortingsvalg nemner Stortinget opp eit riksvallstyre med fem medlemmer. Leiaren og to andre medlemmer skal vere dommarar. Det skal nemnast opp tre sams varamedlemmer for dei medlemmene som er dommarar, og to sams varamedlemmer for dei andre medlemmene.

Riksvallstyret sit i fire år frå 1. januar det andre årsskiftet etter stortingsvalet.

Desse kan ikkje nemnast opp til riksvallstyret:

- a) medlemmer av regjeringa
- b) medlemmer og varamedlemmer av Stortinget, fylkesting og kommunestyre
- c) statssekretærer og politiske rådgjevarar ved statsrådskontora og på Stortinget.

Medlemmer og varamedlemmer av riksvallstyret som stiller til val til Stortinget, fylkestinget eller kommunestyret, går ut av riksvallstyret.

Stortinget kan løyse ein medlem eller varamedlem frå ombodet når ho eller han ber om det av personlege grunnar eller grovt har krenkt plikter som følgjer med ombodet.

I særlege høve kan Stortinget løyse ein eller fleire medlemmer eller varamedlemmer frå ombodet dersom det må til for at riksvallstyret skal kunne ta seg av oppgåvene sine.

Vedtak om å løyse ein medlem eller varamedlem frå ombodet blir gjort med to tredjedelar av røystene, men med vanleg fleirtal når vedkommande sjølv ber om å bli løyst frå ombodet.

Nærare føresegner om riksvallstyret blir fastsette i lov.

II

Stortinget får fullmakt til ved alminnelig flertallsvedtak å redigere paragraf- og leddnummer, samt justere henvisninger, i bestemmelser som berøres av at ett eller flere alternativer i dette grunnlovsforslaget blir vedtatt.

Andre grunnlovsforslag fremsatt i sesjonen 2019–2020 som berøres av at ett eller flere alternativer i dette grunnlovsforslaget blir vedtatt, behandles ut fra bestemmelsenes nye ledd- og paragrafnummerering.

19. juni 2020

Dag Terje Andersen

Eva Kristin Hansen

Magne Rommetveit

Svein Harberg

Bente Stein Mathisen

Solveig Horne

Terje Breivik

Ulf Leirstein

Referert i Stortingets møte 19. juni 2020.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Tone Wilhelmsen Trøen

president

